

ABD’NİN ANASINIFI VE İLKÖĞRETİM BİRİNCİ SINIF OKUMA KİTAPLARININ KELİME ÖĞRETİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ*

*Yalçın BAY***

ÖZET

Yapılan araştırmada öncelikle çocuklara okumayı öğrenme aşamasında kelime öğretiminin öneminin vurgulanması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye’deki kelime öğretimi çalışmalarına örnek teşkil etmesi açısından Amerika’nın Michigan eyaletindeki anasınıfı ve birinci sınıf öğrencilerinin okuma kitaplarında kelime öğretiminin nasıl verildiği doküman incelemesi ile ortaya konulmuştur. Bu kapsamda anasınıfında 6, birinci sınıfta 6 olmak üzere toplam 12 okuma kitabı incelenmiştir. Anasınıfı okuma kitaplarında “görsel okuma, ses farkındalığı, anlama, yazı farkındalığı (1. Okuma Kitabı), sık kullanılan kelimeler, sesler, dinleme ve yazma, kelimeler, dinleme ve konuşma, görsel okuma ve her kitabın sonunda resimli sözlük” yer almaktadır. Birinci sınıf okuma kitaplarında ise “sesli kelime hazinesi, ses farkındalığı, sesler, sık kullanılan kelimeler, sosyal çalışmalar, dinleme ve konuşma, el yazısı, akıcı okuma (1.-5. okuma kitaplarında), resimli sözlük (R., 1. ve 2. okuma kitapları), açıklamalı sözlük (3., 4. ve 5. okuma kitapları), kelime testi ve tüm kitapların sonunda öğrenilen kelimelerin listesi” yer almaktadır. Doküman incelemesi sonucunda *anasınıfı okuma kitaplarında*; 108 ses farkındalığı, 26 harf ve yazı farkındalığı, 26 harf, 29 ses, 1054 kelime, 288 cümle, 390 görsel, 36 konu belirlenmiştir. *Birinci sınıf okuma kitaplarında* ise; 46 ses farkındalığı, 104 ses, 25 harf, 1217 kelime, 351 cümle, 163 görsel, 108 konunun yer aldığı tespit edilmiştir. Bu araştırmanın, okuma kitaplarında kelime öğretiminin nasıl yapıldığının farklı bir ülke örneği ortaya koyması açısından alana katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelime: Türkçe Öğretimi, Kelime Öğretimi, Ses Bilgisi, Kelime Bilgisi, Okuma Kitabı, Anasınıfı, Birinci Sınıf,

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi, El-mek: yalcinbay73@gmail.com

THE STUDY OF KINDERGARTEN AND PRIMARY SCHOOLS FIRST GRADE READING BOOKS IN TERMS OF VOCABULARY TEACHING

ABSTRACT

In the study, it is aimed to emphasize the importance of vocabulary teaching in the process of learning how to read. In accordance with this goal, vocabulary teaching is given in the reading books of kindergarten and primary school first grade students in Michigan, the U.S.A by using document review in order to set an example for vocabulary teaching studies in Turkey. Within this scope, 12 reading books, six of which are for kindergarten and six of which are for first grade, were studied in total. "Visual reading, phoneme awareness, comprehension, writing awareness (the first reading book), frequently used words, phonemes, listening and writing, words, listening and speaking, visual reading, and picture dictionaries at the end of each book" are included in kindergarten reading books. On the other hand, in primary school first grade reading books, "audio-vocabulary, phoneme awareness, phonemes, frequently used words, social works, listening and speaking, handwriting, reading fluently, (in 1-5 reading books), picture dictionary (R1 and 2 reading books), glossary(for 3,4 and 5 reading books), vocabulary test, and learnt vocabulary list at the end of each book" are included. As a result of document review, 108 phoneme awareness, 26 letter and writing awareness, 26 letters, 29 phonemes, 1054 words, 288 sentences, 390 visuals and 36 topics were identified in kindergarten reading books. On the other hand, it is determined that 46 phoneme awareness, 104 phonemes, 25 letters, 1217 words, 351 sentences, 163 visuals, 108 topics take place in the first graders' reading book. It is expected for this study to contribute to the field in terms of presenting a foreign country example of how teaching reading is practiced in reading books.

Key Words: Teaching Turkish, Vocabulary Teaching, Phonemes, Vocabulary, Reading Books, Kindergarten, First Grade

Giriş

Dil, iletişimin en temel aracıdır. Dil, iletişimin bir aracı olmasının yanında insanların duygu ve düşüncelerini başkalarıyla paylaşmasını da sağlar. Bir dilin öğretimine yönelik geliştirilen eğitim öğretim programları o dilin söz varlığını geliştirmeye yönelik amaç ve kazanımları içermektedir (Anılan ve arkadaşları, 2011). Vygotsky'e (1986) göre çocuklardaki kavramsal anlama, içerik ve yeni bilgilerin özümsemesini sağlayan kelime öğrenimiyle eş zamanda gelişmektedir. Bu nedenle çocuğun bilgiyi yapılandırma sürecinde kelime öğretimiyle anlama becerisi desteklenmelidir. Kelime öğretimi çocuğun bilgileri organize etmesinde önemli araçtır (Nagy & Scott, 2000).

Kelime öğretiminin amacı, kelime farkındalığının yanı sıra derinlemesine anlamayı da sağlamak olmalıdır (Ouelette, 2006). Eğitim öğretim programlarında söz varlığını geliştirmeye yönelik

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/12 Fall 2014

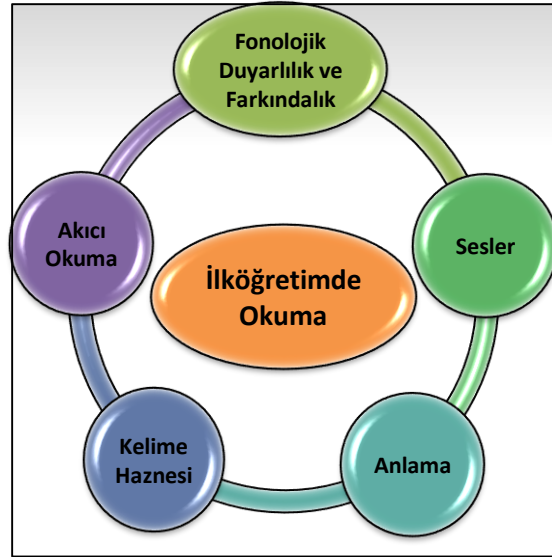

yer alan amaç ve kazanımların öğrencilere kazandırılmasında kullanılan en temel materyal ise ders ve çalışma kitaplarıdır. Dil öğretiminde öğrencilerin kelime haznelerinin gelişimi açısından ders ve çalışma kitapları önemlidir. Dil öğretim yöntemlerinden bilişsel yöntemi savunanlar ders ve çalışma kitaplarının düşünerek öğrenme ve anlamlı uygulamalar yapılması bakımından işlevinin göz ardı edilemeyeceğini vurgulamaktadırlar. Ders kitapları yapılan çalışmaların belli bir düzen içerisinde sürdürülmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca bu kitapların öğrencilerin öğrendiklerini uygulamaya ve beceriye dönüştürmelerinde yol gösterici bir işlevi vardır (Göçer, 2007). Yapılan alan yazın taramasında okuma kitaplarının içeriğinin çocuklardaki dil ve kelime haznesinin gelişiminde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu çalışmada da kitaplardaki kelime öğretiminin önemini vurgulamak amacıyla ABD'nin Michigan eyaletinde anasınıfı ve ilköğretim birinci sınıf okuma kitaplarının kelime kazandırma süreci yönünden içerik incelemesi yapılmıştır.

Aşağıda yer alan Şekil 1 ve Şekil 2 incelendiğinde, anasınıfında ilk okuma yazmaya hazırlık ve ilköğretimde okuma öğreniminde ses farkındalığı, alfabe bilinci, yazı bilinci ve kelime haznesinin gelişiminin önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmada anasınıfı ve birinci sınıf okuma kitapları aşağıda yer alan alanlara göre incelenmiştir.

Şekil 1. Anasınıfı Okuma Kitabı İçeriği.

Şekil 2. İlköğretim 1. Sınıf Okuma Kitabı İçeriği.

<http://www.nefec.org/learn/teacher.htm>

Yapılan incelemeler sonucunda öğrencilere kelime öğretiminin çok yönlü verildiği tespit edilmiştir. Bu süreçte öğrencilere fonolojik duyarlılık, alfabe bilinci, yazı farkındalığı, görsel okuma, eleştirel düşünme, dinleme, konuşma, okuma, yazma, akıcı okuma ve yazma, anlama, medya okuryazarlığı, sosyal iletişim gibi çok farklı bileşenlerden faydalanılmıştır. Her aşamada kelimeler daha iyi öğrenilmekte ve pekiştirilmektedir. İncelenen okuma kitapların bu bileşenlerin nasıl verildiğinin görülmesi açısından önemli bir örnek olacaktır. Yapılan çalışmayla, farklı bir ülke ve dilde kelime öğretiminin nasıl gerçekleştirildiğinin ortaya konulması adına önemli katkı sağlayacağı varsayılmaktadır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 12 Fall 2014

Araştırmanın Amacı: Bu araştırmada, ABD'nin Michigan eyaletinde anasınıfı ve ilköğretim birinci sınıflarda kullanılan okuma kitaplarının kelime öğretimine yönünden içeriğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda anasınıfı ve ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okuma kitaplarının içeriği belirlenen kriterlere göre incelenmiştir.

Araştırmanın Önemi: Kelime ve kelime gruplarının öğretimi anadili öğretiminin en temel çalışmalarından biridir. Okuma, yazma, konuşma ve dinleme olarak belirtilen dört dilsel becerinin kazandırılması ile kelime haznesinin gelişimi arasında sıkı bir ilişki vardır. Öğrencilerin okuduklarını ve dinlediklerini anlamaları, kelimeleri doğru anlamlandırmalarına bağlıdır. Kelime hazneleri gelişmiş kişilerin okuma, yazma ve konuşma becerileri daha etkili ve doğaldır. Ayrıca kelime haznesinin gelişmişliği öğrencilerin diğer derslerdeki başarısını da olumlu yönde etkilemektedir. Bu nedenle anadili ders kitaplarında öğrencilerin kelime haznesini geliştirmeye yönelik içeriğin çok iyi düzenlenmesine önem verilmelidir. Bu araştırma ABD'nin Michigan Eyaletinde anasınıflarında ve ilköğretim birinci sınıflarda kullanılan okuma kitaplarında kelime öğretiminin nasıl düzenlendiğinin ortaya konulması açısından önemlidir. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların ve önerilerin, Türkiye'deki kelime öğretimine yönelik yapılan çalışmalara örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

1. Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi araştırmanın amacı doğrultusunda bilgi içeren yazılı materyallerin analizinden oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu yöntem doğrultusunda kolay ulaşılabılır durum örneklemesine göre ABD'nin Michigan eyaletinde anasınıfı ve ilköğretim birinci sınıf okuma kitapları kelime kazanımı yönünden incelenmiştir. Bu inceleme de araştırmacılar tarafından her ünite de kitaplar içerisinde verilen ses, harf, kelime, cümle, görsel ve konu sayıları belirlenmiştir.

Dokümanlar: Araştırmada ABD'nin Michigan Eyaletinde anasınıfı ve ilköğretim birinci sınıf okuma kitapları incelenmiştir. İncelenen bu kitaplar Michigan Eyaleti Eğitim Komisyonu tarafından 144 ile 300 sayfa aralığında hazırlanmıştır. Öğrencilerin okuma kitapları anasınıfı düzeyinde 6 ve birinci sınıf düzeyinde (R, 1, 2, 3, 4 ve 5) 6 olmak üzere toplam 12 kitaptan oluşmaktadır. Bu kitaplar mukavva kaplı ve uzun süre kullanılabilir şekilde düzenlenmiştir.

Kitapların içeriğine incelendiğinde gerçek resimlerin yanında çizgi karakterlerinde kullanıldığı görülmektedir. Her bir kitap 6 üniteden oluşmaktadır. Her ünitenin bir haftalık sürede öğretilmesi planlanmıştır. Anasınıfı kitaplarının ünite içeriği; ses farkındalığı, anlama, yazma farkındalığı (1. Sınıf kitap-1), ses bilgisi, sık kullanılan kelimeler, düşünme, konuşma ve yazma, kelime haznesi, dinleme ve konuşma gibi bölümlerden oluşmaktadır. Ayrıca anasınıfı kitaplarının sonunda resimli sözlük yer almaktadır. Birinci sınıf kitaplarının ünite içeriği ise; sözlü kelime haznesi, ses bilgisi, sık kullanılan kelimeler, okuma üzerine sosyal çalışmalar, dinleme ve konuşma, kelime haznesi, harfleri yazma (1. sınıf kitap R), akıcı okuma gibi bölümlerden oluşmaktadır. Bunun yanında anasınıfı kitaplarında olduğu gibi birinci sınıf kitaplarının sonunda da resimli sözlük (1. sınıf kitap R, 1 ve 2) yer almaktadır. Resimli sözlüğün yanı sıra birinci sınıf kitaplarının sonunda açıklayıcı sözlük (1. sınıf kitap 3, 4 ve 5), kelime testi ve öğrenilen kelimelerin listesi de verilmiştir. Açıklayıcı sözlükte her bir harfle başlayan kelimeler ve bu kelimeleri içeren örnek cümleler yer almaktadır.

Dokümanların Analizi: Araştırmada belirlenen kitapların kelime öğretimi açısından incelenmesi için araştırmacılar tarafından içeriğe yönelik inceleme formları oluşturulmuştur. Anasınıfı okuma kitapları “ünite isimleri, ses farkındalığı, anlama, yazı farkındalığı, sık kullanılan kelimeler, sesler, dinleme/konuşma ve yazma, kelimeler, dinleme ve konuşma, görsel okuma ve resimli sözlük” olmak üzere 11 alt bölümde

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/12 Fall 2014

incelenmiştir. Birinci sınıf okuma kitapları ise “ünite isimleri, sözlü kelime haznesi, ses farkındalığı, sesler, sık kullanılan kelimeler, okumayla ilgili sosyal çalışmalar, dinleme ve konuşma, kelimeler, el yazısı, akıcı okuma ve resimli sözlük” olmak üzere 11 alt bölümde incelenmiştir.

2. Bulgular

Araştırma sonucu elde edilen bulgular iki başlık altında ele alınmıştır. Anasınıfı ve ilköğretim birinci sınıf okuma kitapları kelime öğretimi açısından incelenmiş ve analiz edilmiştir.

2.1. Anasınıfı Okuma Kitaplarının Kelime Öğretimi Açısından İncelenmesi

Araştırma kapsamında 144 sayfadan oluşan 6 adet anasınıfı okuma kitabı incelenmiştir. Bu kitapların her biri 6 bölüm olarak ve her bölümün içeriği ise bir haftalık sürede öğretilebilecek şekilde planlanmıştır. Anasınıfı okuma kitapları görsel (fotoğraf, resim) ağırlıklı hazırlanmıştır. Bu görsellerin altında ise yer alan yazılar (Cambria, 30 punto) ile yazılmış kısa cümlelerden oluşmaktadır. Kitapların açıklama kısımları ise 12 puntoyla yazılmıştır. Kelime öğretimine yönelik içerik, resimlerle ve farklı renklerle desteklenerek çocukların kolay anlayabileceği şekilde birer haftalık bölümler halinde verilmiştir.

Anasınıfı okuma kitaplarının içeriği incelendiğinde;

- Ses farkındalığı,
- Seslerle ilgili görsel okuma,
- Anlama,
- Yazı farkındalığı,
- Seslerin verilmesi ve verilen seslerin kelime içinde kullanımı,
- Sık kullanılan 5 veya 6 kelimenin verilmesi, bu kelimelerin kullanıldığı kısa cümleler,
- Verilen seslerin pekiştirilmesi,
- Görsellerle birlikte öğretilen kelimeleri içeren kısa hikâyeler,
- Tekrar görsel okuma,
- Eleştirel düşünme,
- Konuşma ve yazma,
- Karşılaştırma,
- Resimler yardımıyla kelime öğretimi
- Dinleme ve konuşma,
- Tüm kitapların sonunda 95 kelimedenden oluşan resimli sözlük gibi bölümlerin olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Anasınıfı Okuma Kitapları İçeriği

Okuma Kitapları ve Tema	Ses Farkındalığı	Anlama	Yazı Farkındalığı	Sık Kullanılan Kelimeler	Sesler	Dinleme, Konuşma ve Yazma	Kelimeler	Dinleme ve Konuşma	Görsel Okuma	Resimli Sözlük
1 Şimdi Hep Birlikte	7 ses	3 kelime 4 görsel	26 harf 33 kelime 4 görsel	12 kelime 12 kısa cümle	26 harf 29 kelime	18 cümle 8 görsel	29 kelime 29 görsel	18 görsel	6 konu	
2 Bize Bakın	10 ses	6 görsel	Ses Farkındalığı 5 ses 28 kelime	14 kelime 18 kısa cümle	6 ses 64 kelime	21 cümle 16 görsel	27 kelime 26 görsel	20 görsel	6 konu	
3 Çevremizdeki Değişiklikler	13 ses	6 görsel	6 ses 30 kelime	16 kelime 18 cümle	6 ses 53 kelime	22 cümle 15 görsel	12 kelime 16 cümle 28 görsel	20 görsel	6 konu	95 kelime
4 Haydi Keşfedelim	18 ses	6 görsel	5 ses 30 kelime	22 kelime 22 kısa cümle	4 ses 76 kelime	24 cümle 17 görsel	25 kelime 8 cümle 21 görsel	3 kelime 16 görsel	6 konu	
5 Gidilebilecek Yerler	16 ses	6 görsel	7 ses 30 kelime	16 kelime 18 kısa cümle	8 ses 70 kelime	23 cümle 16 görsel	34 kelime 26 görsel	16 görsel	6 konu	
6 Bir Araya Getirmek	14 ses	6 konu	7 ses 30 kelime	30 kelime 30 cümle	5 ses 212 kelime	24 cümle 20 görsel	31 kelime 29 görsel	10 görsel	6 konu	
Toplam	78 ses	3 kelime 28 görsel 6 konu	26 harf 30 ses 181 kelime 4 görsel	110 kelime 118 cümle	26 harf 29 ses 504 kelime	132 cümle 92 görsel	158 kelime 24 cümle 159 görsel	3 kelime 100 görsel	36 konu	95 kelime

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 12 Fall 2014

Anasınıfı okuma kitaplarından elde edilen bulgular tek tek incelendiğinde; *Okuma Kitabı 1*: 7 ses farkındalığı, 26 harf ve yazı farkındalığı, 26 harf, 106 kelime, 30 cümle, 63 görsel, 6 konu içermektedir. *Okuma Kitabı 2*: 15 ses farkındalığı, 6 ses, 133 kelime, 39 kısa cümle, 70 görsel, 6 konu içermektedir. *Okuma Kitabı 3*: 19 ses farkındalığı, 6 ses, 111 kelime, 56 cümle, 69 görsel, 6 konu içermektedir. *Okuma Kitabı 4*: 24 ses farkındalığı, 4 ses, 156 kelime, 54 cümle, 67 görsel, 6 konu içermektedir. *Okuma Kitabı 5*: 22 ses farkındalığı, 8 ses, 150 kelime, 41 cümle, 64 görsel, 6 konu içermektedir. *Okuma Kitabı 6*: 21 ses farkındalığı, 5 ses, 303 kelime, 68 cümle, 59 görsel, 6 konu içermektedir. Tablo 1 incelendiğinde, *anasınıfı okuma kitaplarının içeriğinde*; 108 ses farkındalığı, 26 harf ve yazı farkındalığı kazandırmaya, 26 harf, 29 ses, 1054 kelime, 288 cümlelerin öğretilmesine, 390 görsel okumanın yapılmasına yönelik ve 36 konunun yer aldığı bir içerik tespit edilmiştir.

2.2. Birinci Sınıf Okuma Kitaplarının Kelime Öğretimi Açısından İncelenmesi

Araştırma kapsamında 6 adet birinci sınıf ünite okuma kitabı incelenmiştir. Okuma kitapları (ünite R-178 sayfa, ünite 1-190 sayfa, ünite 2-220 sayfa, ünite 3-232 sayfa, ünite 4-246 sayfa, ünite 5-260 sayfa) toplam 1326 sayfadan oluşmaktadır. Anasınıfı kitaplarında olduğu gibi birinci sınıf kitaplarında da her kitap 6 bölümden oluşmakta ve bu bölümler bir haftalık sürede işlenecek şekilde planlanmıştır. Birinci sınıf kitaplarında, anasınıfı okuma kitaplarına göre görsellerle birlikte daha uzun metinler kullanılmıştır. Okuma kitaplarındaki görsellerin altında yer alan yazılar (Cambria, 24 punto) ile yazılmıştır. Kitaplarda kullanılan cümlelerin ve metinlerin uzunluğunun öğrencilerin ön öğrenmeleri ve seviyelerine göre her kitapta aşamalı olarak artırıldığı belirlenmiştir. Kitapların açıklama kısımları ise 12 puntoyla yazılmıştır. Kelime öğretilmesine yönelik içerik, çocukların seviyelerine uygun, kolay öğrenilebilir, resimlenebilir ve konu bağlantılı olduğu tespit edilmiştir.

Birinci sınıf okuma kitaplarının içeriği incelendiğinde;

- Kelimeleri seslendirme,
- Görsel okuma,
- Ses farkındalığı,
- Seslerin öğretimi,
- Sık sık kullanılan kelimelerin öğretimi,
- Öğrenilen kelimelerin cümle içerisinde kullanımı,
- Verilen seslerin pekiştirilmesi,
- Resimli hikâyeler,
- Eleştirel düşünme çalışmaları,
- Bakarak yazma çalışmaları,
- Okunan hikâyenin anlatımı,
- Öğrenilen kelime ve cümlelerle ilgili görseller,
- Öğrenilen kelimelerin yer aldığı konular,
- Okumayla ilgili sosyal aktiviteler,
- Dinleme ve konuşma,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/12 Fall 2014

- Medya okuryazarlığı çalışmaları,
- Kelimeler,
- Akıcı okuma ve kısa cümleleri okuma,
- Resimli sözlük (ünite R, ünite 1, ünite 2),
- Kelime testi,
- Açıklamalı sözlük,
- Görseller (ünite 3, ünite 4, ünite 5),
- Aalfabe ve öğrenilen kelimelerin listesi gibi bölümlerden tespit edilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 12 Fall 2014

Tablo 2. İlköğretim Birinci Sınıf Okuma Kitaplarının İçeriği

Okuma Kitapları ve Tema	Sözlü Kelime Hazinesi	Ses Farkındalığı	Sesler	Sık Kullanılan Kelimeler	Okumayla İlgili Sosyal Çalışmalar	Dinleme ve Konuşma	Kelimeler	El Yazısı	Akıcı Okuma	Resimli Sözlük
R Benim Dünyam	6 konu	18 ses	26 ses, 81 kelime 26 görsel	28 kelime 18 cümle	6 konu	6 konu	35 kelime 8 görsel	26 harf 6 kelime 2 cümle	-	50 kelime
1 Evcil ve Vahşi Hayvanlar	6 konu	5 ses	13 ses, 73 kelime 24 cümle, 11 görsel	29 kelime 12 cümle	6 konu	6 konu	39 kelime 11 görsel	-	17 cümle	97 kelime
2 Toplum	6 konu	11 ses	20 ses, 82 kelime 24 cümle, 21 görsel	34 kelime 12 cümle	6 konu	6 konu	26 kelime 9 görsel	-	16 cümle	78 kelime
3 Farklı Fikirler	6 konu	8 ses	17 ses, 84 kelime 36 cümle, 18 görsel	38 kelime 18 cümle	12 kelime 6 konu	6 konu	26 kelime 4 cümle 5 görsel	-	17 cümle	34 kelime
4 Zevklerimiz	6 konu	12 ses	12 ses, 87 kelime 36 cümle, 22 görsel	35 kelime 18 cümle	6 konu	6 konu	23 kelime 5 cümle 5 görsel	-	16 cümle	38 kelime
5 Büyük Fikirler	6 konu	6 ses	16 ses, 84 kelime 36 cümle, 24 görsel	35 kelime 15 cümle	6 konu	Medya Okur Yazarlığı 6 konu	28 kelime 8 cümle 3 görsel	-	17 cümle	35 kelime
Toplam	36 konu	60 ses	104 ses 491 kelime 156 cümle 122 görsel	199 kelime 93 cümle	12 kelime 36 konu	36 konu	177 kelime 17 cümle 41 görsel	26 harf 6 kelime 2 cümle	83 cümle	332 kelime

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/12 Fall 2014

Birinci sınıf okuma kitaplarından elde edilen bulgular incelendiğinde; *Okuma Kitabı R*: 18 ses farkındalığı, 26 ses, 25 harf, 200 kelime, 20 cümle, 34 görsel, 18 konu içermektedir. *Okuma Kitabı 1*: 5 ses farkındalığı, 13 ses, 238 kelime, 53 cümle, 22 görsel, 18 konu içermektedir. *Okuma Kitabı 2*: 11 ses farkındalığı, 20 ses, 220 kelime, 52 cümle, 30 görsel, 18 konu içermektedir. *Okuma Kitabı 3*: 8 ses farkındalığı, 17 ses, 194 kelime, 75 cümle, 23 görsel, 18 konu içermektedir. *Okuma Kitabı 4*: 6 ses farkındalığı, 12 ses, 183 kelime, 75 cümle, 27 görsel, 18 konu içermektedir. *Okuma Kitabı 5*: 6 ses farkındalığı, 16 ses, 182 kelime, 76 cümle, 27 görsel, 18 konu içermektedir. Tablo 2 incelendiğinde birinci sınıf okuma kitaplarında 46 ses farkındalığı kazandırma çalışması, 104 ses, 25 harf, 1217 kelime, 351 cümle öğretimi, 163 görsel okuma, 108 konu öğretiminin yer aldığı görülmüştür.

3. Tartışma ve Öneriler

Kelime öğretimi okumanın önemli bir parçasıdır (Cena, 2009). Yapılan bu araştırmada kelime öğretiminin öneminin vurgulanması amaçlanmıştır. Doküman incelemesi sonucunda *anasınıf okuma kitaplarında*; 108 ses farkındalığı, 26 harf ve yazı farkındalığı, 26 harf, 29 ses, 1054 kelime, 288 cümle, 390 görsel, 36 konu belirlenmiştir. *Birinci sınıf okuma kitaplarında* ise; 46 ses farkındalığı, 104 ses, 25 harf, 1217 kelime, 351 cümle, 163 görsel, 108 konunun yer aldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin altıncı sınıfa kadar her yıl yaklaşık olarak 800 -1000 kelime kökü öğrenmeleri beklenmektedir (Biemiller, 2005). Bu anlamda incelenen okuma kitaplarında verilen kelime sayısının yeterli olduğu görülmektedir. Birinci sınıfta yaklaşık 860 kelime kökü öğrenen bir çocuğun bu kelime sayısının yaklaşık üç katı oranında kelime türetmesi beklenmektedir (Biemiller, 2005). Bu durum öğrencilerin bir yılda yaklaşık olarak 2000-3000 kelime okuma becerisini kazanmaları anlamına gelmektedir (Anglin, 1993; Stahl & Nagy, 2006). Kelime hazneleri gelişmiş olan öğrencilerin ise okuduğu metni anlamadaki başarıları daha da artmaktadır (Duke, 2008; Cena, 2009; Watson, 2011). İncelenen kitaplarda da kelime öğretiminde çocukların öğrenecekleri kelime sayılarının göz önünde bulundurulduğu görülmüştür.

Gür, Coşkun ve Sağlam (2013) tarafından Türkiye’de yapılan “İlkokul 2, 3 ve 4. Sınıf Türkçe Ders Kitapları Bütüncesinin Kelime Hazinesini Geliştirme Eğitimi Açısından İncelenmesi” konulu araştırma sonucunda; ilkokul Türkçe Ders Kitaplarında 2. Sınıf 1595, 3. sınıf 1671, 4. sınıf 1533 ve toplamda 2408 kök kelime olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma sonucu göre her sınıf düzeyinde çok fazla kelime öğretiliyormuş gibi görülse de, genel toplamda 3 yıl için 2408 kök kelime verildiği tespit edilmiştir. Verilen bu kelimelerin öğrenci seviyesine uygunluğu açısından da bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Verilecek kelime köklerinin öğrencilerin bildiği ve yeni verilecek kelime köklerinin öğrencinin seviyesine uygunluğu kelime haznesinin gelişimi açısından son derece önemlidir.

Kelime öğretiminde öğrenilen kelimeler özelliklerine göre dört bölümde gruplandırılmaktadır. Konuşma sırasında öğrencilerin anlamını bildikleri kelimeler “dinleme kelime bilgisi”, konuşurken kullanılan kelimeler “konuşma kelime bilgisi”, yazılı metinlerde görüldüğünde anlamı bilinen kelimeler “okuma kelime bilgisi” ve yazmada kullanılan kelimeler “yazı kelime bilgisi” olarak gruplandırılmaktadır. Bu kelime bilgisi çeşitleri sözlü ve yazılı kelime bilgisi şeklinde iki bölüme ayrılmıştır. Sözlü kelime bilgisi dinleme ve konuşma kelime bilgisini, yazılı kelime bilgisi ise okuma ve yazma kelime bilgisini içermektedir (Maynard, 2007; Watson, 2011). Öğrencilerin başarılı birer okuyucu olabilmeleri, dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarındaki kelime bilgilerine bağlıdır (Watson, 2011). Bu araştırmada da incelenen okuma kitaplarında kelime öğretiminin bu dört beceri alanına göre verildiği görülmüştür. Ayrıca okuma kitaplarında bu becerilere yönelik kelime öğretiminin yanı sıra eleştirel düşünme, görsel okuma, medya okuryazarlığı gibi beceri alanlarında da çocukların kelime öğretilmeleri desteklenmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde incelenen okuma kitapları olumlu birer örnek olarak değerlendirilmektedir.

Bransford, Brown, and Cocking (2000) tarafından yapılan araştırma sonucunda, öğrencilerin okuma becerilerinin gelişiminde daha önceden öğrenilmiş kelime gruplarının, öğrencilerin okuduklarını anlamaları açısından çok önemli olduğu vurgulanmıştır. Öğrencilerin okuduklarını daha iyi anlayabilmeleri için onlara rehberlik yapılması ve kelimelerin anlamlarının öğretilmesi tavsiye edilmiştir.

Kırmızı ve Uygur'un (2013) yapmış oldukları araştırma sonuçlarına göre, yeni öğrenilen kelimelerin günlük yaşamda kullanılması elbette ki kişinin isteğine bağlıdır. Eğitim kurumlarının görevi Eski Türkçe ya da Osmanlıca kelimelerle konuşan bireyler yetiştirmek yerine, Türkçeyi etkili ve yerinde kullanan yurttaşlar yetiştirmektir. Çünkü etkili konuşmak etkili düşünmekle paralel giden bir beceridir. Unutmamalıdır ki her kelime, kökeni ne olursa olsun, geçtiği dilde farklı anlamlar kazanabilir; o kelimeler asırlar içinde anlam derinliğine ulaşır, o kelimeyle ilgili atasözleri, deyimler, vs. oluşabilir. Bu açıdan bakılırsa "makas", artık Arapçanın "mikraz"ı değildir; "merdiven", Farsçanın "nerdüban"ı değildir. Bunları kültürümüzün birer parçası olarak kabul etmeli; zamanımızdan eskiye düşmüş de olsa, edebî eserlerimizdeki kelimeleri, öğrencilerimize bu anlam derinlikleri ve çeşitliliği ile öğrenme bilinci vermemizi tavsiye etmişlerdir.

Alyılmaz'ın (2010) "Türkçe Öğretiminin Sorunları" başlıklı çalışmasında Türkiye'deki ilköğretim ders kitaplarından kaynaklanan sorunları belirtmiştir. "Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin kavram işaretleri ve cümle yapıları bakımından öğrenci düzeyleri ve sınıf basamakları ile orantılı olmaması (İlköğretim Türkçe kitaplarında yer alan metinlerde geçen kavram işaretlerinin (sözcüklerin, sözcük gruplarının) hangi yöntemle yapıldıklarına, yapılarına, kökenlerine genelde dikkat edilmediği (basitten birleşige, kolaydan zora gidilmediği); söz konusu metinlerde geçen cümlelerin de (yapıları ve öge sayıları bakımından) sınıf ve öğrenci düzeyleri dikkate alınarak hazırlanmadığı / oluşturulmadığı tespit edilmiştir. Metinler seçilirken metinleri oluşturan kavram işaretleri ve cümle türleri öğrenci düzeyleri ve sınıf basamakları dikkate alınarak hazırlandığı takdirde başarı oranı daha da yükselecektir." Göçer (2010) tarafından yapılan araştırmada okuma anlama ve yazma becerileriyle ilgili etkinlikler, dinleme ve konuşma becerilerine yönelik etkinliklere göre daha fazladır. Dil bilgisi öğrenme alanına yönelik etkinliklerin her iki sınıf düzeyinde de fazlalığı dikkat çekmektedir. Genel olarak etkinliklerin öğrenci çalışma kitabındaki sayıları bakımından temel dil becerileri ve dil bilgisi öğrenme alanlarına dengeli bir şekilde dağılmadığını belirtmiştir. Alyılmaz ve Göçer'in yapmış oldukları her iki araştırmada da ders kitaplarının öğrencinin ana dilini öğrenmesi ve kelime haznesinin gelişiminde önemli bir yere sahip olduğu vurgulanmıştır.

İngilizcede 44 ses ve bu ses birimlerini temsil eden 98 farklı harf ve simge bulunmaktadır (Sekel, 2003). Çocuklar sesleri anasınıfında ayırmaya başlamaktadır. Daha sonraki süreçte de çocuklar kelime içerisindeki sesleri ayırt etme becerisini geliştirmeye başlamaktadır. Çocukların okuduğunu anlayabilmesi için sesleri ayırt edebilmesi gerekmektedir. Ayrıca çocuğun sesleri yazabilmesi için de kelime içerisindeki sesleri ayırt edebilme becerisine sahip olması gerekmektedir (Uhry, 1999). İncelenen okuma kitaplarında da kelime öğretiminde öncelikle seslerin hissettirilmesi (kelimenin başında, ortasında, sonunda), aynı sesle başlayan farklı kelimelerin türetilmesi gibi sesleri ayırt etme becerisini kazandırmaya yönelik içeriğin düzenlendiği görülmüştür.

Watson (2011) yapmış olduğu araştırma sonucunda kelime haznesinin geliştirilmesinde beyin temelli öğrenme ve yapılandırıcı yaklaşım stratejilerinin kullanılması gerektiğini belirtmiş ve çocukların dil gelişiminde ve kelime haznesinin gelişiminde ailelerin desteği önemini vurgulamıştır. Bu nedenle okullarda verilen kelime öğretiminin yanında, öğrencilerin dil gelişimi yönünden aileleri tarafından düzenli olarak desteklenmesi öğrencilerin dil becerilerinin gelişimine

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 12 Fall 2014

önemli katkı sağlayacaktır (Goadman & Buck, 1997). İncelenen kitaplarda hikâye ve görseller kullanılarak öğrencilere kazandırılması hedeflenen kelimeler, onların sosyal yaşantılarıyla ilişkilendirilerek verildiği görülmüştür. Marzano & Pickering'in (2005) yapmış oldukları araştırmada akademik kelime haznesinin gelişimini yapılandırıcı yaklaşıma göre beş aşamada ele almışlardır.

Aşama 1: Yeni bir sözcük tanımı verilmeli, açıklama veya örnek verilmeli ve önceki bilgilerle ilişkilendirilmeli.

Aşama 2: Açıklama yapılmalı, açıklamalar doğrultusunda öğrencilerin kendi ifadeleriyle örnekler vermeleri istenmeli, hatalı olan cümleler düzeltilmesi için öğrenciyle diyaloga geçilmeli.

Aşama 3: Öğrencilere yeni bir görsel/grafik gösterilmesi veya çizmesi öğrencilerde yeni bir terimin oluşmasına yardımcı olacaktır.

Aşama 4: Öğrencilerin kelime haznelerinin gelişmesi, daha iyi öğrenmeleri ve içselleştirmeleri için çeşitli oyunlar oynatılmalı ve aktiviteler yaptırılmalı.

Aşama 5: Sürekli yazma aktiviteleri yaptırılmalı ve kelimeler gözden geçirilmeli, konuşma ve modellemeler yapılmalı.

İncelenen okuma kitaplarında bu aşamalara göre hazırlandığı görülmüştür. Öncelikle öğrencilerin dikkatlerinin görsellerle çekildiği, daha sonra bu görsel okuma, dinleme, karşılaştırma, düşünme, konuşma ve yazma etkinlikleriyle de desteklendiği görülmektedir. Bu açıdan okuma kitaplarının içeriğinin öğretmenin öğrencileri yapılandırıcı yaklaşıma göre aşamalı olarak destekleyeceği şekilde hazırlandığı görülmüştür.

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak okuma kitaplarının devamı olan 2., 3. ve 4. sınıf okuma kitaplarının da incelenmesi önerilmektedir. Ayrıca ABD'nin farklı eyaletlerinde ya da farklı ülkelerde kullanılan okuma kitaplarının farklı örnekler ve uygulamalar görme açısından kelime öğretimine yönelik incelenmelidir. Bu araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak Türkiye ve Türk dili konuşan kardeş ülkelerde, Türkçe'nin öğretimine ve Türkçe kelime öğretim stratejisinin belirlenmesine katkı sağlayacaktır. Her ülke yabancı ülkelerdeki kelime öğretim stratejileri inceleyerek, kendi dilinin ve ülkenin koşullarına göre eğitim sistemine uyarlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AFFLERBACH, Peter and coauthors (2011). Scott Foreman, Reading Street Grade Preschool (Unit-1, Unit 2, Unit 3, Unit 4, Unit 5, and Unit 6,). New York, USA: PEARSON.
- AFFLERBACH, Peter and coauthors (2011). Scott Foreman, Reading Street Grade 1 (Unit R, Unit-1, Unit 2, Unit 3, Unit 4, and Unit 5). New York, USA: PEARSON.
- ALYILMAZ, C. (2010). "Türkçe Öğretiminin Sorunları" *TURKISH STUDIES*, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, ISSN: 1308-2140, Volume 5/3, Fall 2010.
- ANGLİN, J. M., MİLLER, G. A., & WAKEFIELD, P. C. (1993). Vocabulary development: A morphological analysis. *Monographs of the society for research in child development*, 1-186.
- ANILAN, H., GENÇ, B., & DEDE, D. G. (2001). Destekleyici Ek Metin Çalışmalarının Kırsal Kesim Öğrencilerinin Kelime Kazanım Düzeylerine Etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 29 (Ocak 2011/I), ss. 43-57

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/12 Fall 2014

- BİEMİLLER, A. (2005). Size and Sequence in Vocabulary Development: Implications for Choosing Words for Primary Grade Vocabulary Instruction.
- BRANSFORD, J., BROWN, A., & COCKİNG, R. (Eds.). (2000). How people learn: Brain, mind, experience, and school. Washington, DC: National Academy Press.
- CENA, J. E. (2009). An investigation of the efficacy of a vocabulary intervention using vocabulary enhanced systematic and explicit teaching routines (VE SETR) on first grade Spanish readers' vocabulary development and reading comprehension. (Unpublished Doctoral Dissertation). University of Oregon. USA.
- DUKE, N. (2008). North East Florida Educational Consortium, Literacy Essentials and Reading Network. Available at <http://learn.nefec.org/resources/content/teacher/elementary/comprehension/research/index.htm>.
- GÖÇER, A. (2007). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Ölçme ve Değerlendirme Açısından İncelenmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 6/3 Summer 2011, p. 797-810 TURKEY
- GOODMAN, K. S., & BUCK, C. (1997). Dialect barriers to reading comprehension revisited. *Reading Teacher*, 50(6).
- GÖÇER, A. (2010). "İlköğretim İkinci Kademedeki Kullanılan Türkçe Öğrenci Çalışma Kitaplarının İşlevselliğinin Belirlenmesi" *TURKISH STUDIES, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, ISSN: 1308-2140, Volume 5/4, Fall 2010.
- GÜR, T., COŞKUN, İ., & SAĞLAM, F. (2013). "İlkokul 2, 3 ve 4. Sınıf Türkçe Ders Kitapları Bütüncesinin Kelime Hazinesini Geliştirme Eğitimi Açısından İncelenmesi". *TURKISH STUDIES, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, ISSN: 1308-2140, Volume 8/1, Fall 2013.
- KIRMIZI, F. S., & UYGUR, C. V. (2012). "Türk Dili Edebiyatı ve Türkçe Öğretmeni Adaylarının Sözcük Dağarcıklarının Değerlendirilmesi ve Günlük Yaşamlarına Yansımaları". *TURKISH STUDIES, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, ISSN: 1308-2140, Volume 7/4, Fall 2012.
- MARZANO, R., & PICKERING, D. (2005). Building academic vocabulary. Alexandria, VA: ASCD
- MAYNARD, K. L. (2007). Teaching Vocabulary to First Grade Students at Risk of Reading Difficulties through Repeatde Shared Storybook Reading: A Comparison of Ricah and Basic Instruction to Incidental Exposure. (Unpublished Doctoral Dissertation). University of Virginia. USA.
- MOSENTHAL, P. D. PEARSON, & R. BARR (Eds.), *Handbook of reading research*, Vol. 3. (pp. 269–284). Mahweh, NJ: Erlbaum.
- NAGY, W. E. & Scott, J. A. (2000). Vocabulary processes. In M. L. Kamil, P. B.
- OULETTE, G. (2006). What's meaning got to do with it: The role of vocabulary in word reading and reading comprehension. *Journal of Educational Psychology*, 98, 554–566. doi:10.1037/0022-0663.98.3.554

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/12 Fall 2014

-
- SEKEL, P. P. (2003). *The phonemic awareness knowledge and skills of first-grade teachers: a sound investment?*. (Doctoral dissertation). University of Texas at Austin. UMI Microform 3116181
- STAHL, S. A., & NAGY, W. E. (2006). *Teaching word meanings*: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- UHRY, J. (1999). Phonological awareness and reading: Research, activities and instructional materials. *Multisensory teaching of basic language skills*, 63-84.
- VYGOTSKY, L. (1986). *Thought and Language*. (A. Kouzulin, Ed.). Cambridge, MA: MIT Press. (Original work published 1934).
- WATSON, Elizabeth J. (2011). *The effects of direct vocabulary instruction on low-achieving first grade readers*. (Doctoral dissertation). Saint Louis University. UMI Dissertations Publishing.
- YILDIRIM, A; H.,ŞİMŞEK. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- <http://www.nefec.org/learn/teacher/early/index.htm>. Erişim: 10 Mart 2013.
- <http://www.nefec.org/learn/teacher/elementary/index.htm>. Erişim: 10 Mart 2013.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/12 Fall 2014

